אגרות הראי"ה – כרך ג' – אגרת תתקכו

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י' כסלו תרע"ט
נמען: בנו, הרב צבי יהודה

הרב קוק שמח במכתב הרצי"ה ובחידושיו. עם בוא השלום, הגיע הזמן שהרצי"ה יתכונן לבוא אליהם, ואחר כך לעלות לארץ. מאמריקה מבקשים שיבוא וישלמו את ההוצאות, אבל הדבר לא הוכרע. 'עתה הגיע כבר תור המעשה המוחש'. בהלכה: בעניין 'תשמישי מצוה נזרקים' - לפי הרמב"ן (בר"ן, מגילה, פרק בני העיר) יש 'קדושה של כבוד' שחלה רק בשעת המצוה, ויש קדושה עצמית שאינה פוקעת. אולי זה שורש המחלוקת אם 'קדושה ראשונה קדשה לעתיד לבוא', ושני פירושים ב'ונקדש בכבודי'. אין לתלות זאת ב'לב בית דין מתנה', שנאמר רק על פרטים יוצאי דופן. קובץ התעמולה מתורגם לעברית. הרב קוק מתמה שהרצי"ה לא השיב על התרגום לגרמנית.

עיקרי הדברים

- שמחה בחידושי הרצי"ה.
- הכנה לשיבה.
- קדושה עצמית וקדושת כבוד.
- קובץ בעברית.

נוסח האגרת עם ביאור

בגרסה זו משולב ביאור בתוך נוסח האגרת. הביאור מופיע כך: [בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת] *והוא אינו חלק מלשון האגרת.*

בעה"י[1], י' כסלו עטר"ת[2]. [י' בכסלו תרע"ט (1918), כחודש אחרי שביתת הנשק. הרב קוק ישב אז בלונדון]

בני יקירי [בנו, הרצי"ה, שנשאר בימי המלחמה בשוויץ] שליט"א[3], אחרי אשר הרבה חכינו לדבריך, הנה באו במשך ימי מספר כרטיסך ומכתבך האחרון מלא דבר ד' זו הלכה, [על פי שבת קלח: "דבר ה' – זו הלכה"] אשר הי'[4] לי לשמחת לב. ברוך ד' אשר נתן בלבך דעה והשכל לפלפל בחכמה, באורח דעת ומישרים. כה יחזק ויאמץ חילך לאורייתא, ותוסיף אומץ באור ד' ובקדושת תורתו ויראתו, בדעת ותבונה, והגיון ישר להגדיל תורה ולהאדירה לאוי"ט[5].

הנה תל"י[6] אשר זכנו להגיענו לימי השלו'[7] בעולם, [שביתת הנשק שסיימה את מלחמת העולם הראשונה (חשוון תרע"ט)] יה"ר[8] שיכונן את מצעדנו מהרה להביאנו שמחים לארץ חמדתנו, ולמצא ברב עוז ושלו'[9] את כל מחמדינו וכל עם ד' הגוי כולו יושב ציון מעוטר בהוד והדרת

---

1 בעה"י - בעזרת השם יתברך
2 עטר"ת - השנה תרע"ט (1918/1919) - כתובה במילה "עטרת"
3 שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
4 הי' - היה
5 לאוי"ט - לאורך ימים טובים
6 תל"י - תודה לא-ל יתברך
7 השלו' - השלום
8 יה"ר - יהי רצון
9 ושלו' - ושלום

כבוד ויפעת קודש ד'. והנה כבר הגיע הזמן לחשוב על דבר הענין למעשה. וכן חושבים אנו שראוי שתכין את עצמך לבא פה אלינו בעה"י. והשי"ת[10] יזכנו לעלות אל הקודש בקרוב, בהצלחה, ורחמיו וחסדיו אל יעזבונו נצח. מאמריקה כתב ד"ר[11] זיידל נ"י[12] בשם ד"ר רעווע ואגודת הרבנים שם, [ד"ר משה זיידל, תלמידו של הרב קוק, ישב אז בארצות הברית; הרב ד"ר דב (ברנרד) רבל – ראש ישיבת "רבנו יצחק אלחנן" בניו יורק] שהם מבקשים כולם שאבא שמה בשביל עניני אה"ק[13], ואם אשיבם הן ע"י[14] דעפעשע [במברק] ישלחו את ההוצאות הדרושות.

אמנם לע"ע[15] עוד הדבר בלתי מוכרע אצלי, ינחנו ד' בעצה טובה מלפניו. ממר באדענהיימר [ככל הנראה מקס בודנהיימר, מראשי ההסתדרות הציונית בגרמניה; לא ברור לנו] הגיעה רשימת חברות שלו, שכתוב בה ששולח לי"ש[16] אחת, [לירה שטרלינג אחת] אבל הלי"ש[17] לא נמצאת במכתב, ואין זה ענין מעכב. ב"ה[18] שעצם רעיוננו הולך ומתפשט וקונה לבבות יקרים. עתה הגיע כבר תור המעשה המוחש בע"ה[19]. כל מגמתנו היא לאחד ולהרבות נועם ושלו', אני מתאמץ ומחפש למצא דרך סלולה במעשה במקום שהנוטים לדעת אחרת מעבירים מאד את הדרך, מבלי להתחשב עם הכרתה הכללית של האומה, המתבטאת ע"י שלמי אמוני עם ד', שבאמת הם הם עיקרה ויסודה של אומתנו אפילו שהם נחלשים במעשיהם המעשיים במה שנוגע למצב הזמן. אקוה שיאיר ד' באור ישעו את נתיבותינו ויחזק את רוחנו באורח שלו'[20] ועז.

בהערת אהובנו הה"ג[21] רמ"ש[22] שי'[23], בטעמא דמילתא שתשמישי מצוה נזרקים, וכי קדושה שבהן להיכן הלכה, [מגילה כו: תשמישי מצוה (כסוכה ולולב) נזרקים אחרי שימושם, ואילו תשמישי קדושה נגנזים] כבר הסביר זה הרמב"ן[24], הובא בר"ן מגילה פ' בני העיר, [מגילה כו] שהקדושה שחלה על המצוה היא קדושה של כבוד, שחלה רק בשעת מצוה, והיינו מפני כבודה של המצוה. א"כ[25] יש לנו בעניני קודש קדושה בעצם וקדושה של כבוד, ובתשמישי קדושה הקדושה היא בעצם, ע"כ[26] ודאי א"א[27] שתיפקע, ויש שאפי'[28] פדיון אין מועיל בהם, אבל קדושה של כבוד שייך רק כ"ז[29] שהכבוד שורה שם, והכבוד של המצוה אינו שורה כ"א[30] בזמן שהמצוה נוהגת. ונראה

---

10 והשי"ת - והשם יתברך
11 ד"ר - דוקטור
12 נ"י - נרו יאיר
13 אה"ק - ארץ הקודש
14 ע"י - על ידי
15 לע"ע - לעת עתה
16 לי"ש - לירות שטרלינג
17 הלי"ש - הלירות שטרלינג
18 ב"ה - ברוך השם
19 בע"ה - בעזרת השם
20 שלו' - שלום
21 ה"ג - הרב הגאון
22 רמ"ש - רבי משה ש... - שם אדם
23 שי' - שיחיה
24 הרמב"ן - רבי משה בן נחמן
25 א"כ - אם כן
26 ע"כ - על כן
27 א"א - אי אפשר
28 שאפי' - שאפילו
29 כ"ז - כל זה
30 כ"א - כי אם

שזה הוא שורש המחלוקת בקדושה ראשונה או שניי אם קדשה לע"ל[31], [המחלוקת אם קדושת הארץ והמקדש שבימי יהושע ועזרא בטלה עם החורבן או עומדת לעולם (מגילה י)] דלדעת רבים היא סובבת גם על מקום המקדש, שאם נאמר שהיא קדושה של כבוד כיון שנסתלק הכבוד מסתלקת הקדושה, ואם היא קדושה עצמית, זאת היא קדושת השכינה, אז אמרינן שלעולם אינה בטלה, כמו וכי קדושה שבהן להיכן הלכה. והם שני פירושים על המקרא דונקדש בכבודי [שמות כט, מג] האמור במשכן, וה"ה[32] במקדש דאיקרי משכן, שאפשר לפרש שעל ידי הכבוד חלה קדושה עצמית, והויא קדוה"ג[33] ואינה בטלה לעולם, וכ"ק[34] שבהן לה"ה, אבל אם נפרש שהקדושה היא מפני הכבוד אז אינה נוהגת כ"א בזמן שהכבוד שורה.

ובסי שער השמים לר"א אירירה [ר' אברהם כהן די הירירה, מקובל באמסטרדם במאה הי"ז, מחבר "שער השמים" ו"בית אלהים"] האריך בהבנת האצלה קיימת והאצלה מתנודדת, שהמעמיקים שבאפלטוניים השיגו כבר את הכרח מציאותם של שני הצדדים הללו בעמדה הרוחנית המצויה בההויה האצילית, ובאופן יותר מצוחצח הגדירוה חכמי קודש של עם ד'.

ומה שקשרת את הדברים בענין לב ב"ד[35] מתנה, [על פי נדרים ע ושבועות יא: בית דין מתנים מראש על הקדשות הציבור] לא מצאנו סברת לב ב"ד מתנה כ"א על דברים פרטיים יוצאים מן הכלל, אבל על ענין הכולל את כל הכלל כולו, כה"ג[36] דתשמישי מצוה, שכל עניני מצוה אין קדושתם כ"א בשעתם, אין שייך ע"ז[37] לב ב"ד מתנה, ויותר נח להכניס הדבר ביסוד קבוע בטבע הענין כסברת הרמב"ן, דכך היא המדה דקדושה של כבוד. קשה לי כעת להאריך בכל דבריך הנעימים וישרים ב"ה, יזכנו השי"ת[38] להשתעשע בחוקיו ובאמרות צדקו בשמחות וגיל וחדותו ונועמו לאוי"ט בכט"ס[39].

כעת נקוה שנוכל להתקשר בדברים עם הרבה כוחות טובים וקדושים, לעבוד שכם אחד ביסוד הסתדרותנו הקדושה, בכונה רצויה להזריח קדושת שם ד' והוד פאר יפעת תורתו על כל תנועת תחייתנו. בקרוב יצא לאור קובץ המכריז של ד"י[40], [קובץ ההסברה של "דגל ירושלים"] שהעתקתי את כתבי התעמולה לעברית. אקוה שבחוג מביני מדע יפעלו הדברים האמורים בלה"ק[41] יותר מכפי שפעלו בהיותם נאמרים בלשון חול. [ביידיש] בעניני הת"ת[42] ויתר מוסדות הקודש באי"י[43], [ככל הנראה תלמוד התורה "שערי תורה" ביפו] הנני משתדל עד כמה שידי הכהה מגעת, וב"ה[44] שעזרה לא מעטה לפי הערך באה להם ע"י השתדלותנו, ונקוה שהתעכבותי בגולה במשך הזמן עד כה תהי[45] להם להועיל ולרוממות קרן גם לימים הבעל"ט[46], כשיחננו

---

31 לע"ל - לעתיד לבוא
32 וה"ה - והוא הדין
33 קדוה"ג - קדושת הגאון
34 וכ"ק - וכבוד קדושת
35 ב"ד - בית דין
36 כה"ג - כהאי גוונא
37 ע"ז - על זה
38 השי"ת - השם יתברך
39 בכט"ס - בכל טוב סלה
40 ד"י - די ירחם
41 בלה"ק - בלשון הקודש
42 הת"ת - התלמוד תורה
43 באי"י - בארץ ישראל
44 וב"ה - וברוך השם
45 תהי - תהיה
46 הבעל"ט - הבא עלינו לטובה

השי"ת ברוב חסדו לשוב אל הקודש ולעשות בדרך מסודר בתיקון ענינינו הפנימיים במקום המעשים ומרכזם, באחד המכתבים העירותיך כבר ע"ד[47] העתקת כתבי התעמולה לאשכנזית, ובגופן שלהן, [לתרגם את כתבי ההסברה לגרמנית, ובאותיות לטיניות] וחידוש בעיני שלא השיבות ע"ז דבר.

דר"ש[48] כל יקירנו שי' ביחוד הרא"ק[49] ומשפחתו, [ר' אברהם קמחי, סוחר בסנקט גאלן שבשווייץ, ידידו של הרב קוק] מה שלומם בפרטיות כעת לפי מצב הזמן, השי"ת ישמור ויגונן ויציל את שאר עמו מכל פגע ומחלה. אבקשך מאד להתמיד במכתבים, יהיו אפילו קצרים, פעמים או שלוש בשבוע, והשי"ת יתקננו בעצה טובה מלפניו בכל עוז וישועה.

והנני בזה חותם בכל חותמי ברכות באה"ר[50] כנה"י[51] ונפש אביך מצפה צביונך ותפארתך בכט"ס,

הק' אברהם יצחק ה"ק

למע"ה[52] [למען השם] להשיב דברים ברורים מה אתה חושב ע"ד שיבתך אלינו בע"ה בקרוב, יצוה צור חסדו ברחמיו, ונגילה ונשמחה בישועתו לאוי"ט.

הנ"ל

נוסח האגרות וההערות: אגרות הראי"ה, כרכים א׳-ד׳

---

47 ע"ד - על דבר

48 דר"ש - דורש שלום

49 הרא"ק - הרב רבי שמות שמתחילים באותיות א, ק (למשל: אברהם + קלונימוס) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם

50 באה"ר - באהבה רבה

51 כנה"י - כנפשו היקרה

52 למע"ה - למעלה